

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE

Iránymutatás az uniós versenyjognak az egyéni önfoglalkoztatók munkafeltételeire vonatkozó kollektív megállapodásokra történő alkalmazásáról

(2022/C 374/02)

1. Bevezetés

- (1) Ez az iránymutatás meghatározza azokat az elveket, amelyek alapján az egyéni önfoglalkoztatók és egy vagy több vállalkozás („az üzleti partnerek”) közötti, az egyéni önfoglalkoztatók munkafeltételeire vonatkozó kollektív tárgyalások eredményeként létrejött, vállalkozások közötti megállapodások, vállalkozások társulásai által hozott döntések és összehangolt magatartások (a továbbiakban együttesen: megállapodások) az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 101. cikke értelmében értékelendők.
- (2) Ezen iránymutatás alkalmazásában:
- a) „egyéni önfoglalkoztató”: olyan személy, aki nem rendelkezik munkaszerződéssel vagy nem áll munkaviszonyban, és aki az érintett szolgáltatások nyújtása során elsősorban saját személyes munkájára támaszkodik;
 - b) „üzleti partner”: olyan vállalkozás, amely számára az egyéni önfoglalkoztatók szolgáltatásokat nyújtanak (azaz e vállalkozások szakmai ügyfelei), beleértve az ilyen vállalkozások társulásait is;
 - c) „kollektív megállapodás”: olyan megállapodás, amelyet az egyéni önfoglalkoztatók vagy képviselőik és üzleti partnereik tárgyaltak és kötöttek meg, amennyiben e megállapodás jellegénél és céljánál fogva az ilyen egyéni önfoglalkoztatók munkafeltételeire vonatkozik ⁽¹⁾;
 - d) „digitális munkaplatform”: minden olyan természetes vagy jogi személy, aki vagy amely az alábbi követelmények mindegyikének megfelelő kereskedelmi szolgáltatást nyújt: i. a szolgáltatást legalább részben elektronikus úton, például weboldalon vagy mobilalkalmazáson keresztül, a távolból nyújtják; ii. a szolgáltatást az azt igénybe vevő fél kérésére nyújtják; és iii. a szolgáltatás szükséges és lényeges elemként magában foglalja egyének által végzett munka megszervezését, függetlenül attól, hogy a munkát online vagy egy adott helyszínen végzik-e ⁽²⁾.
- (3) Az EUMSZ 101. cikke tiltja a vállalkozások közötti olyan megállapodásokat, amelyek korlátozzák a belső piacon belüli versenyt, különösen akkor, ha közvetlen vagy közvetett módon rögzítik a beszerzési vagy eladási árakat, illetve bármely egyéb üzleti feltételt. Az uniós verseny szabályok az Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ) 3. cikkének (3) bekezdésén alapulnak, amely előírja az Unió számára egy belső piac létrehozását, a versenytorzulás elkerülését biztosító rendszert is beleértve ⁽³⁾.
- (4) Az EUSZ 3. cikkének (3) bekezdése arról is rendelkezik, hogy az Uniónak egy „magas versenyképességű, teljes foglalkoztatottságot és társadalmi haladást célul kitűző szociális piacgazdaság” létrehozását kell előmozdítania. Hasonlóképpen, az EUMSZ 9. cikke úgy rendelkezik, hogy „[p]olitikái és tevékenységei meghatározása és végrehajtása során az Unió figyelembe veszi a foglalkoztatás magas szintjének előmozdítására, a megfelelő szociális védelem biztosítására, a társadalmi kirekesztés elleni küzdelemre, valamint az oktatás, a képzés és az emberi egészség védelmének magas szintjére vonatkozó követelményeket”. E célból az Unió elismeri a szociális párbeszéd és a kollektív tárgyalások fontos szerepét, és az EUMSZ 152. cikke értelmében kötelezettséget vállal arra, hogy „önállóságuk tiszteletben tartása mellett elősegíti a szociális partnerek közötti párbeszédet”. Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 28. cikke szintén elismeri a kollektív tárgyaláshoz és fellépéshez való jogot ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ E meghatározás nem érinti a „kollektív megállapodásnak” a tagállamokban a szociális párbeszéddel összefüggésben használt fogalom meghatározását.

⁽²⁾ A „digitális munkaplatform” kifejezés meghatározása összhangban áll a platformalapú munkavégzés munkakörülményeinek javításáról szóló európai parlamenti és tanácsi irányelvre irányuló javaslatlall, COM(2021) 762 final („a platformalapú munkavégzésről szóló irányelvre irányuló javaslat”). Amennyiben a platformalapú munkavégzésről szóló irányelv elfogadásra kerül verziója ugyanezen kifejezésről lényegét nézve eltérő fogalom meghatározást fog tartalmazni, a Bizottság mérlegelni fogja, hogy szükséges-e frissíteni az iránymutatásban szereplő fogalom meghatározást.

⁽³⁾ Az EUMSZ VII. címe 1. fejezetének 1. szakasza, valamint az EUSZ és az EUMSZ 27. jegyzőkönyve.

⁽⁴⁾ A jobb munkafeltételek és a megfelelő szociális védelem a szociális jogok európai pillérének alapelveit is képezik, amelyek értelmében „a tagállami gyakorlatnak megfelelően konzultálni kell a szociális partnerekkel a gazdasági, foglalkoztatási és szociális intézkedések kialakításáról és végrehajtásáról”, továbbá „arra kell ösztönözni a szociális partnereket, hogy az őket érintő kérdésekben tárgyalásokat folytassanak és kollektív szerződéseket kössenek”. Lásd: A szociális jogok európai pillére, 8. pont, https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-and-investment/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_hu.

- (5) Az Európai Unió Bírósága („a Bíróság”) figyelembe vette az Unió szociálpolitikai célkitűzéseit, amikor az *Albany*-ügyben a szociális partnerek közötti kollektív tárgyalások összefüggésében megállapította, hogy a munkáltatókat és munkavállalókat képviselő szervezetek közötti kollektív szerződések bizonyos versenykorlátozó hatásokkal járnak, ugyanakkor a munkafeltételek javítása céljából szükségesek ⁽⁵⁾. Ezért a munkáltatók és a munkavállalók közötti kollektív tárgyalások keretében kötött, a munkafeltételek (többek között a díjazás) javítására irányuló megállapodások jellegükre és céljukra tekintettel nem tartoznak az EUMSZ 101. cikkének hatálya alá, és így nem sértik az uniós versenyjogot („*Albany*-kivétel”) ⁽⁶⁾.
- (6) Az önfoglalkoztatók helyzete más. Az EUMSZ 101. cikkében foglalt tilalom a „vállalkozásokra” vonatkozik, amely tág fogalom, és minden gazdasági tevékenységet folytató jogalanyra kiterjed, függetlenül azok jogállásától és finanszírozásuk módjától ⁽⁷⁾. Következésképpen az önfoglalkoztatók – még akkor is, ha önállóan dolgozó személyek – főszabály szerint az EUMSZ 101. cikke értelmében vett vállalkozásoknak minősülnek, mivel egy adott piacon díjazás ellenében kínálják szolgáltatásaikat, és tevékenységüket független gazdasági szereplőként végzik ⁽⁸⁾.
- (7) A Bíróság azt is pontosította, hogy az *Albany*-kivétel az ún. látszólagos önfoglalkoztatókra is kiterjed, mivel a munkavállalókéhoz hasonló helyzetben lévőnek tekintendők ⁽⁹⁾. Ebben az összefüggésben a Bíróság szerint egy magánszemélyt látszólagos önfoglalkoztatónak kell tekinteni, ha: a) munkáltatója irányítása alatt dolgozik különösen a munkavégzés idejének, helyének és tartalmának meghatározását illetően; b) nem osztozik a munkáltató kereskedelmi kockázataiban, és c) a munkaviszony időtartama alatt a munkáltató vállalkozásának szerves részét képezi, azaz az adott vállalkozással egy gazdasági egységet alkot. Ezek a kritériumok irányadók az uniós versenyjog alkalmazásában, függetlenül attól, hogy az adott személyt a nemzeti jog adózási, közigazgatási vagy szervezeti szempontból önálló vállalkozónak minősítette-e, és az adott ügy tényállásának fényében eseti alapon történő értékelést tesznek szükségessé ⁽¹⁰⁾. Mindazonáltal mindaddig, amíg egy látszólagos önfoglalkoztatóról valamely bíróság vagy közigazgatási hatóság meg nem állapítja, hogy munkavállaló, az érintett jogi szempontból nem rendelkezik bizonyossággal a tekintetben, hogy alkalmazandó esetében az *Albany*-kivétel. Amennyiben egy személyről megállapítják, hogy munkavállaló, nem áll fenn annak kockázata, hogy az illető megszegi az EUMSZ 101. cikkét azért, ha a munkafeltételek javítására irányuló kollektív tárgyalásokban vagy megállapodásokban részt vesz.
- (8) Ugyanakkor az önfoglalkoztatók egy része saját munkafeltételeik befolyásolása terén nehézségekkel szembesül. Különösen jellemző ez az egyéni önfoglalkoztatókra, akik önállóan dolgoznak és elsősorban saját személyes munkájukból élnek. Előfordulhat, hogy egyes egyéni önfoglalkoztatók – még ha nem is integrálódtak teljes mértékben a megbízójuk üzleti tevékenységébe ugyanúgy, mint a munkavállalók – nem teljesen függetlenek a megbízójuktól, vagy nem rendelkeznek kellő tárgyalási pozícióval. E helyzethez a közelmúlt munkaerőpiaci fejleményei is hozzájárultak, különösen az üzleti és személyi szolgáltatási tevékenységek alvállalkozásba adásának és

⁽⁵⁾ A Bíróság 1999. szeptember 21-i ítélete, *Albany International BV kontra Stichting Bedrijfspensioenfonds Textielindustrie*, C-67/96, ECLI:EU:C:1999:430, 59. pont; lásd továbbá: a Bíróság 2014. december 4-i ítélete, *FNV Kunsten Informatie en Media kontra Staat der Nederlanden*, C-413/13, ECLI:EU:C:2014:2411, 22. pont; a Bíróság 2007. december 11-i ítélete, *International Transport Workers' Federation és Finnish Seamen's Union kontra Viking Line ABP és OÜ Viking Line Eesti*, C-438/05, ECLI:EU:C:2007:772, 49. pont; a Bíróság 2009. július 9-i ítélete, *3F kontra az Európai Községek Bizottsága*, C-319/07, ECLI:EU:C:2009:435, 50. pont.

⁽⁶⁾ A Bíróság 2014. december 4-i ítélete, *FNV Kunsten Informatie en Media kontra Staat der Nederlanden*, C-413/13, ECLI:EU:C:2014:2411, 23. pont; a Bíróság 1999. szeptember 21-i ítélete, *Albany International BV kontra Stichting Bedrijfspensioenfonds Textielindustrie*, C-67/96, ECLI:EU:C:1999:430, 60. pont; a Bíróság 1999. szeptember 21-i ítélete, *Brentjens' Handelsonderneming BV kontra Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Handel in Bouwmaterialen*, C-115/97, ECLI:EU:C:1999:434, 57. pont; a Bíróság 1999. szeptember 21-i ítélete, *Maatschappij Drijvende Bokken BV kontra Stichting Pensioenfonds voor de Vervoer- en Havenbedrijven*, C-219/97, ECLI:EU:C:1999:437, 47. pont; a Bíróság 2000. szeptember 12-i ítélete, *Pavel Pavlov és társai kontra Stichting Pensioenfonds Medische Specialisten*, C-180/98, ECLI:EU:C:2000:428, 67. pont; a Bíróság 2000. szeptember 21-i ítélete, *Hendrik van der Woude kontra Stichting Beatrixoord* ítélet, C-222/98, ECLI:EU:C:2000:475, 22. pont; a Bíróság 2011. március 3-i ítélete, *AG2R Prévoyance kontra Beaudout Père et Fils SARL*, C-437/09, ECLI:EU:C:2011:112, 29. pont.

⁽⁷⁾ A Bíróság 1991. április 23-i ítélete, *Klaus Höfner és Fritz Elser kontra Macrotron GmbH*, C-41/90, ECLI:EU:C:1991:161, 21. pont; a Bíróság 1995. november 16-i ítélete, *Fédération Française des Sociétés d'Assurance, Société Paternelle-Vie, Union des Assurances de Paris-Vie és Caisse d'Assurance et de Prévoyance Mutuelle des Agriculteurs* kontra *Ministère de l'Agriculture et de la Pêche*, C-244/94, ECLI:EU:C:1995:392, 14. pont; a Bíróság 1997. december 11-i ítélete, *Job Centre coop. arl.*, C-55/96, ECLI:EU:C:1997:603, 21. pont.

⁽⁸⁾ A Bíróság 2014. december 4-i ítélete, *FNV Kunsten Informatie en Media kontra Staat der Nederlanden*, C-413/13, ECLI:EU:C:2014:2411, 27. pont; a Bíróság 2013. február 28-i ítélete, *Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas kontra Autoridade da Concorrência*, C-1/12, ECLI:EU:C:2013:127, 36. és 37. pont; a Bíróság 2006. december 14-i ítélete, *Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio* kontra *Compañía Española de Petróleos SA*, C-217/05, ECLI:EU:C:2006:784, 45. pont.

⁽⁹⁾ A Bíróság 2014. december 4-i ítélete, *FNV Kunsten Informatie en Media kontra Staat der Nederlanden*, C-413/13, ECLI:EU:C:2014:2411, 30. és 31. és 42. pont.

⁽¹⁰⁾ A Bíróság 2014. december 4-i ítélete, *FNV Kunsten Informatie en Media kontra Staat der Nederlanden*, C-413/13, ECLI:EU:C:2014:2411, 36. és 37. pont.

kiszervezésének trendje, valamint a termelési folyamatok digitalizációja és az onlineplatform-gazdaság térnyerése ⁽¹¹⁾. A kollektív tárgyalások fontos eszközt jelenthetnek az egyéni önfoglalkoztatók munkafeltételeinek javításához.

- (9) Mindezek alapján ez az iránymutatás egyértelműsíti, hogy a) a munkavállalókéhoz hasonló helyzetben lévő egyéni önfoglalkoztatók által kötött kollektív megállapodások nem tartoznak az EUMSZ 101. cikkének hatálya alá; valamint, b) hogy a Bizottság nem fog beavatkozni az olyan egyéni önfoglalkoztatók által kötött kollektív megállapodások esetében, akik úgy tapasztalják, hogy üzleti partnereikkel szemben egyenlőtlen alkupozícióban vannak.
- (10) Ez az iránymutatás kifejti, hogy a Bizottság hogyan fogja alkalmazni az uniós versenyjogot, az uniós jog egyéb szabályai vagy elvei alkalmazásának sérelme nélkül. Ez az iránymutatás nem keletkeztet szociális jogokat vagy kötelezettségeket, és nem érinti a tagállamok szociálpolitikával összefüggő előjogait vagy a szociális partnerek autonómiáját. Nem érinti a tagállamoknak és/vagy a szociális partnereknek a munkajog keretében fennálló, a kollektív tárgyalások szervezésével kapcsolatos hatásköreit és/vagy a tagállamok gyakorlatait. Nem érinti továbbá a „munkavállaló” vagy az „önálló vállalkozó” fogalmának a nemzeti jog szerinti meghatározását ⁽¹²⁾, illetve az egyéni önfoglalkoztató azon lehetőségét sem, hogy az uniós vagy a nemzeti jog alapján foglalkoztatási viszonyának átsorolását kérje (vagy hogy a nemzeti hatóságok/bíróságok ilyen eseteket értékeljenek). Pusztán azokat a feltételeket pontosítja, amelyek mellett bizonyos egyéni önfoglalkoztatók és üzleti partnereik kollektív tárgyalásokat folytathatnak, illetve kollektív megállapodásokat köthetnek anélkül, hogy emiatt felmerülne az EUMSZ 101. cikk megsértésének kockázata.
- (11) Ez az iránymutatás nem érinti továbbá az EUMSZ 101. cikkének a kollektív tárgyalások keretében kötött megállapodások tekintetében történő, Bíróság általi bármiféle későbbi értelmezését sem. Nem érinti az uniós versenyjognak az EUMSZ 42. cikkében és a releváns uniós jogszabályokban a mezőgazdasági és halászati ágazatra vonatkozóan előírtak szerinti alkalmazását ⁽¹³⁾. Továbbá az EUMSZ 101. cikk (3) bekezdése alkalmazásának sérelme nélkül alkalmazandó, mely bekezdés értelmében a 101. cikk (1) bekezdése rendelkezéseinek alkalmazásától el lehet tekinteni az olyan esetekben, amikor a megállapodás: a) hozzájárul az áruk termelésének vagy forgalmazásának javításához, illetve a műszaki vagy gazdasági fejlődés előmozdításához, b) lehetővé teszi a fogyasztók méltányos részesedését a belőle eredő előnyből. c) csak nélkülözhetetlen versenykorlátozásokat tartalmaz, és d) nem teszi lehetővé a felek számára, hogy a szóban forgó termékek vagy szolgáltatások jelentős része tekintetében megszüntessék a versenyt ⁽¹⁴⁾.
- (12) A kétségek elkerülése érdekében az iránymutatás hatálya alá nem tartozó önfoglalkoztatók által megtárgyalt és megkötött kollektív megállapodások nem feltétlenül sértik az EUMSZ 101. cikkét, hanem egyedi elbírálás tárgyát képezik, a vállalkozások közötti megállapodások bármely más típusához hasonlóan.

⁽¹¹⁾ Emellett a Covid-19-válság sok egyéni önfoglalkoztatót még kiszolgáltatottabbá tett, mivel jövedelemkiesésüket súlyosbította a nemzeti szociális biztonsági rendszerek és célzott támogatási intézkedések gyengesége vagy hiánya. Lásd: Európai Parlament, 2021. október 13-i jelentés a művészek helyzetéről és a kulturális helyreállításról az Unióban (2020/2261(INI)), Kulturális és Oktatási Bizottság, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2021-0283_HU.html#title1.

⁽¹²⁾ A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a munkaviszony lényeges jellemzője az a körülmény, hogy „valamely személy meghatározott ideig, más javára és irányítása alatt díjazás ellenében szolgáltatást nyújt”. Meg kell jegyezni, hogy egy személy „munkavállalóként” vagy „önálló vállalkozóként” történő besorolását elsősorban a nemzeti jog alapján, eseti alapon kell meghatározni, figyelembe véve a Bíróság ítélkezési gyakorlatát. Lásd: a Bíróság 2014. december 4-i ítélete, FNV Kunsten Informatie en Media kontra Staat der Nederlanden, C-413/13, ECLI:EU:C:2014:2411, 34. pont; a Bíróság 2013. február 21-i ítélete, L. N. kontra Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte, C-46/12, ECLI:EU:C:2013:97, 40. pont; a Bíróság 2014. szeptember 10-i ítélete, Iraklis Haralambidis v Calogero Casilli, C-270/13, ECLI:EU:C:2014:2185, 28. pont. a Bíróság 2020. július 16-i ítélete, Governo della Repubblica italiana (az olasz békebírák jogállása), C-658/18, ECLI:EU:C:2020:572.

⁽¹³⁾ A mezőgazdasági termékpiacon közös szervezésének létrehozásáról és a 922/72/EGK, a 234/79/EGK, az 1037/2001/EK és az 1234/2007/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2013. december 17-i 1308/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 206–210. cikke (HL L 347., 2013.12.20., 671. o.); a halászati és akvakultúra-termékek piacának közös szervezéséről, az 1184/2006/EK és az 1224/2009/EK tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 104/2000/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2013. december 11-i 1379/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 40. és 41. cikke (HL L 354., 2013.12.28., 1. o.).

⁽¹⁴⁾ A Bizottság közleménye – Iránymutatás a Szerződés 81. cikke (3) bekezdésének alkalmazásáról, 34. pont (HL C 101., 2004.4.27., 97. o.).

2. Általános alkalmazási kör

2.1. Az iránymutatás hatálya alá tartozó megállapodások típusai

- (13) Ez az iránymutatás a (2) pont c) alpontjában meghatározott „kollektív megállapodásokra” alkalmazandó.
- (14) Az önálló vállalkozók kollektív képviselői csatornáinak meghatározására vonatkozó tagállami mérlegelési jogkör sérelme nélkül, ez az iránymutatás a nemzeti joggal és gyakorlattal összhangban folytatott kollektív tárgyalások valamennyi formájára alkalmazandó, a szociális partnereken vagy más egyesülésen keresztül folytatott tárgyalásoktól kezdve egészen az egyéni önfoglalkoztatók egy csoportja által az üzleti partnereikkel vagy e partnerek társulásaival folytatott közvetlen tárgyalásokig. Alkalmazandó továbbá azokra az esetekre is, amikor az egyéni önfoglalkoztatók - egyénileg vagy csoportosan - egy meglévő, az üzleti partnerük és a munkavállalók/egyéni önfoglalkoztatók egy csoportja között létrejött kollektív szerződés hatálya alá kívánnak tartozni („opt-in”).
- (15) (Az egyéni önfoglalkoztatók munkafeltételei közé tartoznak az olyan kérdések, mint a díjazás, a prémiumok és jutalmak, a munkaidő és a munkaidő-beosztás, a szabadság, a munkavégzés fizikai helyszínei, az egészség és biztonság, a biztosítás és a társadalombiztosítás, valamint azok a feltételek, amelyek mellett az egyéni önfoglalkoztató – például a munkafeltételekre vonatkozó megállapodás megsértése esetén – jogosult beszüntetni a szolgáltatásnyújtást vagy amelyek mellett az üzleti partner jogosult beszüntetni az egyéni önfoglalkoztató szolgáltatásainak igénybevételét.
- (16) (A kollektív megállapodások tárgyalásának és megkötésének előfeltétele, hogy a kollektív megállapodás tárgyalása és megkötése előtt az egyes tárgyalási oldalakon elhelyezkedő felek csoportjain belül bizonyos fokú koordináció valósuljon meg. Az ilyen koordináció az egyes tárgyalási oldalak részéről megvalósulhat az érintett felek között a témára (munkafeltételek) és/vagy a tárgyalási formára (pl. többoldalú vagy képviselők kijelölésével) vonatkozó közös megközelítés meghatározására irányuló megállapodás vagy információcsere formájában. Amennyiben az ilyen koordináció a kollektív megállapodás megtárgyalása vagy megkötése szempontjából szükséges és arányos, az iránymutatás alkalmazásában ugyanúgy kezelendő, mint az a kollektív megállapodás, amelyhez kapcsolódik (vagy ha sikertelen tárgyalásokról van szó, az, amelyhez kapcsolódott volna) ⁽¹⁵⁾.
- (17) Ez az iránymutatás nem terjed ki a vállalkozásoknak vagy ezek társulásainak az egyéni önfoglalkoztatók munkafeltételeinek javítását célzó olyan döntéseire, megállapodásaira vagy összehangolt magatartására, amelyeket az egyéni önfoglalkoztatók és üzleti partnereik közötti tárgyalások (vagy azok előkészítése) keretén kívül kötöttek. Különösen nem terjed ki azokra a megállapodásokra, amelyek túlmutatnak a munkafeltételek szabályozásán, vagy az egyéni önfoglalkoztatók által vagy az üzleti partnereik által a fogyasztók ⁽¹⁶⁾ számára kínált szolgáltatások feltételeit (különösen az árakat) határozzák meg, vagy amelyek korlátozzák a vállalkozások azon szabadságát, hogy az igényeiknek megfelelő munkaerőpiaci szolgáltatókkal kössenek szerződést.

1. példa

Szituáció: Egyéni önfoglalkoztató futárok a B városban működő három kézbesítési platformnak nyújtják szolgáltatásaikat. A kézbesítési platformok és a futárok között kollektív megállapodás van érvényben, amely meghatározza a platformok által a futárok részére fizetendő díjakat, valamint a platformoknak a futárokkal szemben fennálló minimális egészségügyi és biztonsági kötelezettségeit. A kollektív megállapodás előírja a futárok számára, hogy szolgáltatásaikat a város egy meghatározott területére korlátozzák. E célból a megállapodás a várost három különböző területre osztja fel, minden egyes platform futáraihoz adott terület tartozik. Ettől függetlenül B városban az egyéni önfoglalkoztató futárok megállapodnak abban, hogy egy adott munkanapon négy óránként legfeljebb húsz kézbesítést végeznek.

⁽¹⁵⁾ Például az iránymutatás hatálya alá tartozik az üzleti partnerek által egy olyan díjazási sáv meghatározása érdekében folytatott koordináció, amely az egyéni önfoglalkoztatókkal folytatott kollektív tárgyalások tárgyát képezheti. Az ilyen koordináció annyiban tartozik az iránymutatás hatálya alá, amennyiben e koordináció a kollektív megállapodás megtárgyalása vagy megkötése szempontjából szükséges és arányos ((16) pont), továbbá nem minősül versenyellenes megállapodásnak ((17) pont). Versenyellenes megállapodás esete állhat fenn például akkor, ha az üzleti partnerek az ilyen koordináció révén velük megosztott információkat kiindulási pontként használják annak érdekében, hogy egyoldalúan meghatározzák azt az egységes díjazást, amelyet a velük üzleti kapcsolatban lévő egyéni önfoglalkoztatók számára kínálnak. Az ilyen gyakorlatra nem alkalmazandó ez az iránymutatás, mivel az túllépi az egyéni önfoglalkoztatókkal való kollektív tárgyalások folytatása szempontjából szükséges és arányos mértéket.

⁽¹⁶⁾ A fogyasztók jogairól, a 93/13/EGK tanácsi irányelv és az 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 85/577/EGK tanácsi irányelv és a 97/7/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv hatályaon kívül helyezésétől szóló, 2011. október 25-i 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv 2. cikkének 1. pontja (HL L 304., 2011.11.22., 64. o.).

Elemzés: A példa két, az EUMSZ 101. cikke értelmében vett, vállalkozások közötti megállapodást tartalmaz: a) a platformok és az egyéni önfoglalkoztató futárok közötti kollektív megállapodást; valamint b) az egyéni önfoglalkoztató futárok közötti megállapodást a kézbesítések maximális számáról. A kollektív megállapodás az iránymutatás hatálya alá tartozik, mivel kollektív tárgyalások eredményeként jött létre, és szabályozza azokat a munkafeltételeket (díjak, egészségügyi és biztonsági feltételek), amelyek mellett az egyéni önfoglalkoztatók szolgáltatásaikat nyújtják a platformok részére. A kollektív megállapodás azon része azonban, amely a város területét felosztja a három platform között, nem a futárok munkafeltételeire vonatkozik, hanem piacfelosztási megállapodásnak minősül, és ily módon valószínűleg a céljánál fogva sérti az EUMSZ 101. cikkét ⁽¹⁷⁾.

Ezzel szemben az egyéni önfoglalkoztató futárok között az egy munkanapra jutó kézbesítések számáról kötött külön megállapodás nem az egyéni önfoglalkoztatók és üzleti partnereik közötti kollektív tárgyalások eredménye, ezért az nem tartozik ezen iránymutatás hatálya alá, hanem attól elkülönítve értékelendő.

2. példa

Szituáció: Az X tagállamban működő hivatásos sportklubok megállapodnak egymás között arról, hogy nem vesznek fel sportolókat egymástól az alatt az idő alatt, amíg az adott sportoló és valamelyik sportklub közötti szerződés érvényben van. A klubok a 35 évesnél idősebb sportolók díjazásának mértékét is koordinálják.

Elemzés: A sportklubok közötti megállapodások az EUMSZ 101. cikke értelmében vállalkozások közötti megállapodásoknak minősülnek. Ezek a megállapodások nem tartoznak ezen iránymutatás hatálya alá, mivel azokról nem egyéni önfoglalkoztatók és üzleti partnereik tárgyaltak, tehát nem minősülnek kollektív szerződésnek. Valószínűsíthető, hogy az első megállapodás céljánál fogva sérti az EUMSZ 101. cikkét, mivel korlátozza a sportklubok között a piacon elérhető legjobb sportolók felvételéért folyó versenyt. A második (bérmegállapítási) megállapodás célja szintén sértheti az EUMSZ 101. cikkét, mivel lényegében versenytársak (a klubok) között a bekerülési költségeik összehangolása érdekében létrejött megállapodásról van szó.

Összességében e példa a vállalkozások olyan munkaerőpiaci gyakorlatait mutatja be, amelyek nem tartoznak ezen iránymutatás hatálya alá, és valószínűleg sértik az EUMSZ 101. cikkét.

2.2. Az iránymutatás hatálya alá tartozó személyek

- (18) Ez az iránymutatás a 2. pont a) alpontjában meghatározott egyéni önfoglalkoztatók munkafeltételeivel kapcsolatos kollektív megállapodásokra vonatkozik. Az egyéni önfoglalkoztatók szolgáltatásuk nyújtásához bizonyos árukat vagy eszközöket használhatnak fel. A takarító például takarítóeszközöket használ, a zenész pedig hangszeren játszik. Ezekben az esetekben az árukat kiegészítő eszközként használják a végső szolgáltatás nyújtásához, ezért úgy kell tekinteni, hogy az egyéni önfoglalkoztató saját személyes munkájára támaszkodik. Ezzel szemben ez az iránymutatás nem alkalmazandó azokra a helyzetekre, amikor az egyéni önfoglalkoztató gazdasági tevékenysége pusztán áruk vagy eszközök megosztásából vagy hasznosításából, vagy áruk/szolgáltatások viszonteladásából áll. Ha például egy egyéni önfoglalkoztató szállást ad bérbe vagy gépjárműalkatrészek viszonteladójaként jár el, ezek a tevékenységek az eszközök hasznosításához és az áruk viszonteladásához kapcsolódnak, nem pedig személyes munka nyújtásához.

- (19) Ezen iránymutatás 3. szakasza meghatározza az egyéni önfoglalkoztatókat érintő kollektív megállapodások azon kategóriáit, amelyek a Bizottság megítélése szerint nem tartoznak az EUMSZ 101. cikkének hatálya alá, a 4. szakasz pedig a kollektív megállapodások azon kategóriáit határozza meg, amelyekre vonatkozóan a Bizottság nem fog beavatkozni. Függetlenül attól, hogy az egyéni önfoglalkoztatók vagy a kollektív megállapodások az iránymutatás 3. vagy 4. szakaszában meghatározott kategóriákba tartoznak-e, az iránymutatás hatályát meghatározó, –e szakaszban lefektetett – általános elvek alkalmazandók. A 3. és 4. szakaszban meghatározott kritériumoknak akkor kell teljesülniük, amikor az egyéni önfoglalkoztatók a kollektív tárgyalást folytatják és a kollektív megállapodást megkötik az üzleti partnereikkel.

⁽¹⁷⁾ Az is a verseny korlátozásának bizonyulhatna, ha a kollektív megállapodás a munkafeltételeken túlmutató olyan egyéb kérdéseket szabályozna, mint például azt a szolgáltatási időt, amely alatt a három platform elérhetővé teszi a szolgáltatásait.

3. A munkavállalókhoz hasonló helyzetű egyéni önfoglalkoztatók által kötött, az EUMSZ 101. Cikke hatályán kívül eső kollektív megállapodások

- (20) Azokban az esetekben, amikor az egyéni önfoglalkoztatók a munkavállalókéhoz hasonló helyzetben vannak, az általuk kötött kollektív megállapodások az EUMSZ 101. cikkének hatályán kívül esőnek fognak minősülni függetlenül attól, hogy az érintett személyek megfelelnek-e a „látszólagos önálló vállalkozó” kritériumainak is (lásd az iránymutatás (7) pontját) ⁽¹⁸⁾.
- (21) A Bíróság kimondta, hogy az önálló vállalkozói tevékenységet folytató szolgáltatókra vonatkozó kollektív szerződés akkor tekinthető a szociális partnerek közötti párbeszéd eredményének, ha a szolgáltatók a munkavállalókéhoz hasonló helyzetben vannak ⁽¹⁹⁾. Megerősítette, hogy „napjaink gazdaságában nem mindig lehet egyszerűen vállalkozói státuszként meghatározni a szolgáltatást nyújtó önálló vállalkozók státuszát” ⁽²⁰⁾. A Bíróság azt is kimondta, hogy „a szolgáltató elveszítheti a független gazdasági szereplő minőségét, és így a vállalkozási státuszát, ha a piaci magatartását nem önállóan határozza meg, hanem teljes mértékben a megbízójától függ, mivel egyáltalán nem ő viseli a megbízó tevékenységéből eredő pénzügyi és kereskedelmi kockázatokat, és a megbízó vállalkozásába integrált segédszervként működik” ⁽²¹⁾.
- (22) E kritériumok alapján, valamint figyelembe véve az uniós és nemzeti munkaerőpiaci fejleményeket (a jogszabályok és az ítélkezési gyakorlat tekintetében), ezen iránymutatás alkalmazásában a Bizottság megítélése szerint az egyéni önfoglalkoztatóknak ezen iránymutatás 3.1., 3.2. és 3.3. szakaszában említett kategóriái a munkavállalókéhoz hasonló helyzetben vannak, és ezért az általuk kötött kollektív megállapodások nem tartoznak az EUMSZ 101. cikkének hatálya alá ⁽²²⁾:

3.1. Gazdaságilag függő helyzetben lévő egyéni önfoglalkoztatók

- (23) Azok az egyéni önfoglalkoztatók, akik kizárólag vagy túlnyomórészt egy üzleti partnernek nyújtják szolgáltatásaikat, valószínűleg gazdaságilag az adott üzleti partnertől függő helyzetben vannak. Az ilyen egyéni önfoglalkoztatók általában nem önállóan határozzák meg a piaci magatartásukat, és nagymértékben függnek az üzleti partnerüktől, vállalkozásának szerves részét képezik, azaz az adott vállalkozáson belüli gazdasági egységnek számítanak. Emellett nagyobb valószínűséggel utasíthatók arra vonatkozóan, hogy hogyan végezzék a munkájukat. A gazdaságilag függő helyzetben lévő egyéni önfoglalkoztatók problémáját számos olyan nemzeti jogszabály is elismerte, amelyek biztosítják az ilyen egyéni önfoglalkoztatók számára a kollektív tárgyaláshoz való jogot, feltéve, hogy megfelelnek a vonatkozó nemzeti intézkedésekben meghatározott kritériumoknak ⁽²³⁾.
- (24) A Bizottság megítélése szerint az egyéni önfoglalkoztató akkor van gazdaságilag függő helyzetben, ha egy egyéves vagy kétéves időszakon belül a munkával kapcsolatos összjövedelmének átlagosan legalább 50 %-a egyetlen üzleti partnertől származik ⁽²⁴⁾.

⁽¹⁸⁾ A Bíróság 2014. december 4-i ítélete, FNV Kunsten Informatie en Media kontra Staat der Nederlanden, C-413/13, ECLI:EU:C:2014:2411; a Bíróság 1999. szeptember 21-i ítélete, Albany International BV kontra Stichting Bedrijfspensioenfonds Textielindustrie, C-67/96, ECLI:EU:C:1999:430.

⁽¹⁹⁾ A Bíróság 2014. december 4-i ítélete, FNV Kunsten Informatie en Media kontra Staat der Nederlanden, C-413/13, ECLI:EU:C:2014:2411, 31. és 42. pont.

⁽²⁰⁾ A Bíróság 2014. december 4-i ítélete, FNV Kunsten Informatie en Media kontra Staat der Nederlanden, C-413/13, ECLI:EU:C:2014:2411, 32. pont.

⁽²¹⁾ A Bíróság 2014. december 4-i ítélete, FNV Kunsten Informatie en Media kontra Staat der Nederlanden, C-413/13, ECLI:EU:C:2014:2411, 33. pont; a Bíróság 2006. december 14-i ítélete, Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio kontra Compañía Española de Petróleos SA, C-217/05, ECLI:EU:C:2006:784, 43. és 44. pont.

⁽²²⁾ Az egyéni önfoglalkoztatók ezen iránymutatás 3. és 4. szakaszában említett kategóriái átfedhetik egymást. Bizonyos egyéni önfoglalkoztatók tehát egynél több kategóriába is tartozhatnak.

⁽²³⁾ Például Németország a legutóbb a 2020. május 20-i törvény (Szövetségi Jogi Közlöny I., 1055. o.) 8. cikkével módosított, 1969. augusztus 25-én kihirdetett, a kollektív megállapodásokról szóló törvény 12a. szakasza révén (Szövetségi Jogi Közlöny I., 1323. o.); vagy Spanyolország az önfoglalkoztatói tevékenység jogállásáról szóló, 2007. július 11-i 20/2007. sz. törvény 11. cikke értelmében (Hivatalos Állami Közlöny 2007. július 12-i 166. száma, 29964–29978. o.). Mindkét esetben a gazdasági függőség kritériumára hivatkoztak.

⁽²⁴⁾ Ez az elv alkalmazandó akkor is, ha az egyéni önfoglalkoztató kevesebb, mint egy éven át nyújt szolgáltatást egy üzleti partner számára.

- (25) Tehát nem tartoznak az EUMSZ 101. cikkének hatálya alá a munkafeltételekre irányuló olyan kollektív megállapodások, amelyek gazdaságilag függő helyzetben lévő egyéni önfoglalkoztatók és azon üzleti partnerük között jöttek létre, akitől vagy amelytől gazdaságilag függő helyzetben vannak.

3. példa

Szituáció: X társaság építészeti cég, amely számos (önálló vállalkozó) építész-mérnököt szerződtet projektjeinek kivitelezésére. Az építészek jövedelmének 90 %-a X társaságtól származik, ahogy ezt adóbevallásaik is tanúsítják. Kollektív tárgyalásokat folytatnak és megállapodást kötnek X társasággal, amely legfeljebb heti 45 órás munkaidőt, 26 naptári nap éves szabadságot és az egyes építészek tapasztalata alapján meghatározott díjazást ír elő.

Elemzés: Az egyéni önfoglalkoztató építészek a többi független vállalkozóhoz hasonlóan általában az EUMSZ 101. cikke értelmében vett vállalkozásnak minősülnek, ezért ezt a rendelkezést alkalmazni kell a közöttük létrejött megállapodásokra. Az egyéni önfoglalkoztató építészek és X társaság között létrejött megállapodás azonban nem tartozik az EUMSZ 101. cikkének hatálya alá, mivel olyan, a munkafeltételekre vonatkozó kollektív megállapodásról van szó, amely X társaság és (gazdasági függőségük szempontjából) a munkavállalókéhoz hasonló helyzetben lévőnek tekinthető személyek között jött létre. Ebben a példában az építészek gazdaságilag függenek az üzleti partnerüktől (X társaságtól), mivel jövedelmük 90 %-a ettől a társaságtól származik. Ezért úgy tekinthetők, hogy X társaság szerves részét képezik.

3.2. Egyéni önfoglalkoztatók, akik munkavállalókkal „párhuzamosan” dolgoznak

- (26) Azok az egyéni önfoglalkoztatók, akik ugyanazon üzleti partner munkavállalóival „párhuzamosan”, azokéval azonos vagy azokéhoz hasonló feladatokat végeznek, a munkavállalóhoz hasonló helyzetben vannak. Ezek az egyéni önfoglalkoztatók szolgáltatásaikat az üzleti partnerük irányítása alatt nyújtják, és nem viselik az üzleti partner tevékenységével járó kereskedelmi kockázatokat, továbbá nem rendelkeznek kellő függetlenséggel az érintett gazdasági tevékenység végzése tekintetében. Az illetékes nemzeti hatóságok/bíróságok feladata annak eldöntése, hogy a munkavállalókkal párhuzamosan dolgozó önfoglalkoztatók szerződéses jogviszonyát munkaviszonnyá kell-e átminősíteni. Az egyéni önfoglalkoztatóknak azonban képesnek kell lenniük kollektív megállapodásokat kötni munkafeltételeik javítása érdekében, amennyiben nem minősítették őket át munkavállalókká. Ezt a helyzetet több tagállam gyakorlata is elismeri, ahol a kollektív megállapodások (vagy az ilyen megállapodások egyes rendelkezései) az ugyanazon ágazatban tevékenykedő munkavállalókra és önfoglalkoztatókra egyaránt vonatkoznak ⁽²⁵⁾.
- (27) Ezért az üzleti partner és az e partner munkavállalóival „párhuzamosan”, az övékével azonos vagy hasonló feladatokat ellátó egyéni önfoglalkoztatók közötti, munkafeltételekre vonatkozó kollektív megállapodások nem tartoznak az EUMSZ 101. cikkének hatálya alá. Ugyanez vonatkozik azokra a kollektív megállapodásokra, amelyek a nemzeti joggal és/vagy a tagállami gyakorlatokkal összhangban mind a munkavállalókra, mind az egyéni önfoglalkoztatókra vonatkoznak.

4. példa

Szituáció: X társaság zenekari koncerteket és más klasszikus zenei eseményeket szervez. Több zenész dolgozik X társaságnál munkavállalóként vagy önfoglalkoztatóként, éves szerződésük alapján. Ezeket a zenészeket – jogállásuktól függetlenül – X társaság kulturális igazgatója utasítja az általuk bemutatandó művekről, a próbák időzítéséről és helyéről, valamint azokról a rendezvényekről, amelyeken részt kell venniük. X társaság tagja a Zenei Rendezvény-szervezők Szövetségének, a társaságnál dolgozó (munkavállaló és önfoglalkoztató) zenészek pedig tagjai a Zenészek Szövetségének. A tagjaik érdekeit képviselő két szervezet között kollektív megállapodás megkötésére került sor. A kollektív megállapodás az összes zenészre vonatkozóan heti maximum 45 órás munkaidőt állapít meg, és a zenészek számára ugyanazon a héten három koncert lejátsszását követően egy extra szabadnapot biztosít.

⁽²⁵⁾ Lásd például a Kunstenbond (Művészeti Szakszervezet) és a Nederlandse Associatie voor Podiumkunsten (Holland Előadóművészeti Egyesület) között a holland szín- és táncművészeti ágazatban a 2022. január 1. és 2023. december 31. közötti időszakra kötött kollektív munkaszerződés 14. cikkét, amely elérhető a https://napk.nl/wp-content/uploads/2022/03/Cao-TD-2022-2023-V1_ENG_v.2.pdf címen; és a Gospodarska zbornica Slovenije (Szlovén Kereskedelmi és Iparkamara), a Svet RTV Slovenija (az RTV Szlovénia Tanácsa), valamint a Združenje radijskih postaj Slovenije ter (Szlovén Rádióadók Egyesülete) és a Sindikat novinarjev Slovenije (Szlovén Újságírók Szakszervezete) által kötött, hivatásos újságírókra vonatkozó kollektív megállapodás 2. cikkét, amely elérhető a <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=KOLP49> címen.

Elemzés: Az egyéni önfoglalkoztató zenészek a többi független vállalkozóhoz hasonlóan általában az EUMSZ 101. cikke értelmében vett vállalkozásnak minősülnek, ezért ezt a rendelkezést alkalmazni kell a közöttük létrejött megállapodásokra. A példánkban szereplő egyéni önfoglalkoztató zenészek azonban az alárendeltség és a feladatok hasonlósága tekintetében X társaság munkavállalóiéhoz hasonló helyzetben vannak. Ugyanazokat a feladatokat látják el, mint a munkaviszonyban álló zenészek (azaz rendezvényeken zenélnek), valamint az előadások tartalmát, helyét és időzítését illetően X társaság ugyanazon utasításait kapják, mint a munkaviszonyban álló lévő zenészek. Tehát a szóban forgó, a munkavállalókkal „párhuzamosan” dolgozó önfoglalkoztató zenészek munkafeltételeit szabályozó kollektív megállapodás nem tartozik az EUMSZ 101. cikkének hatálya alá.

3.3 Digitális munkaplatformokon dolgozó egyéni önfoglalkoztatók

- (28) Az onlineplatform-gazdaság megjelenése és a digitális munkaplatformokon keresztül történő munkavégzés új helyzetet teremtett egyes egyéni önfoglalkoztatók számára, akik a munkavállalókéhoz hasonló helyzetben vannak azon digitális munkaplatformok viszonylatában, amelyeken keresztül vagy amelyek részére végzik munkájukat. Az egyéni önfoglalkoztatók függhetnek a digitális platformoktól, különösen az ügyfelek elérése tekintetében, és gyakran kerülhetnek kényszerhelyzetbe olyan munkaajánlatok elfogadása tekintetében, ahol kevés vagy semmilyen mozgástérrel nem rendelkeznek munkafeltételeik megtárgyalására, a díjazásukat is beleértve. A digitális munkaplatformok általában képesek egyoldalúan, az egyéni önfoglalkoztatók előzetes tájékoztatása vagy a velük folytatott konzultáció nélkül rendelkezni a munkakapcsolat feltételeiről.
- (29) A közelmúltbeli nemzeti ítélkezési gyakorlat és jogalkotási fejlemények további támpontokat adnak az ilyen önfoglalkoztatók és a munkavállalók összehasonlíthatóságára vonatkozóan. A foglalkoztatási viszony besorolását érintő ügyekkel összefüggésben a nemzeti hatóságok/bíróságok egyre inkább elismerik a szolgáltatók bizonyos típusú platformoktól való függését, vagy akár munkaviszony fennállását ⁽²⁶⁾. Hasonlóképpen, néhány tagállam olyan jogszabályokat ⁽²⁷⁾ fogadott el, amelyek a digitális platformok részére vagy azokon keresztül szolgáltatók munkaviszonyának vélemléről vagy a kollektív tárgyaláshoz való jogáról rendelkeznek.
- (30) A „digitális munkaplatform” kifejezés meghatározása a (2) pont d) alpontjában található. A digitális munkaplatformok abban különböznek az egyéb online platformoktól, hogy megszervezik az egyének által a platform által nyújtott szolgáltatás igénybevevőjének egyszeri vagy ismétlődő felkérésére végzett munkát. Az egyének által végzett munka megszervezéséről beszélhetünk legalább akkor, ha a szolgáltatás iránti kereslet és a digitális munkaerő-platformmal szerződéses kapcsolatban álló, egy adott feladat elvégzésére rendelkezésre álló egyén által biztosított munkaerő-kínálat összehangolásában a platform jelentős szerepet játszik, és a szervezés magában foglalhat más tevékenységeket is, például a kifizetésekkel kapcsolatos adminisztrációt. Nem tekintendők digitális munkaplatformnak azok az online platformok, amelyek nem szervezik meg az egyének által végzett munkát, hanem csupán biztosítják azokat az eszközöket, amelyek révén a szolgáltatók elérhetik a végfelhasználókat, például a kínált/keresett szolgáltatások hirdetése révén, vagy egy adott területen elérhető szolgáltatók adatainak összegyűjtésével és megjelenítésével, minden további közreműködés nélkül. Például nem minősül digitális munkaplatformnak egy olyan platform, amely csupán összesíti és megjeleníti egy adott területen elérhető vízvezeték-szerelők adatait, lehetővé téve ezáltal az ügyfelek számára szolgáltatásaik igénybevitelét igény szerint, mivel nem szervezi meg a vízvezeték-szerelők munkáját. A digitális munkaplatform meghatározásának azokra a szolgáltatókra kell korlátozódnia, amelyek esetében az egyének által végzett munka – például személyszállítás/árufuvarozás vagy takarítás – megszervezése nem csupán kisebb jelentőségű és tisztán járulékos, hanem szükségszerű és lényeges elem.

⁽²⁶⁾ Kilenc uniós tagállam, Svájc és az Egyesült Királyság ítélkezési gyakorlatának részletes áttekintését lásd itt: Hießl, C.: „Case Law on the Classification of Platform Workers: Cross-European Comparative Analysis and Tentative Conclusions”, *Comparative Labour Law & Policy Journal*, 2021. május 2., https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3839603.

⁽²⁷⁾ Lásd például Spanyolországban a munkavállalók jogállásáról szóló, a 2015. október 23-i 2/2015. sz. királyi törvényerejű rendelettel jóváhagyott törvény átdolgozásának módosításáról szóló, 2021. május 11-i 9/2021. sz. királyi törvényerejű rendeletet, amelynek célja a digitális platformok területén a forgalmazásban részt vevő személyek munkavállalói jogainak biztosítása (Hivatalos Közlöny 113. szám, 2021. május 12., 56733–56738. o.); vagy Görögországban a Munkavédelemről – Független munkaügyi felügyeleti hatóság létrehozásáról – A Nemzetközi Munkaügyi Szervezetnek a munka világában tapasztalható erőszak és zaklatás felszámolásáról szóló 190. számú egyezménye megerősítéséről – A Nemzetközi Munkaügyi Szervezetnek a munkahelyi biztonság és egészségvédelem előmozdításáról szóló 187. számú egyezménye megerősítéséről – A munka és a magánélet közötti egyensúlyról szóló, 2019. június 20-i (EU) 2019/1158 európai parlamenti és tanácsi irányelv végrehajtásáról, valamint a Munkaügyi és Szociális Minisztérium egyéb rendelkezéseiről és egyéb sürgős intézkedésekről szóló 4808/2021. sz. törvényt (Hivatalos Közlöny A' 101/19-6-2021).

- (31) E megfontolások fényében az egyéni önfoglalkoztatók és a digitális munkaplatformok között a munkafeltételekre vonatkozóan létrejött kollektív megállapodások nem tartoznak az EUMSZ 101. cikkének hatálya alá.

5. példa

Szituáció: Fuvarközvetítő platformokon dolgozó járművezetők egy csoportja tárgyalásokat kezd a fuvarközvetítő platformokat összefogó regionális társulással annak érdekében, hogy a járművezetők munkafeltételeinek javítását célzó kollektív megállapodást kössön. Mielőtt a fuvarközvetítő platformok (a társulás tagjai) tárgyalásokat kezdenének a járművezetőkkel, összehangolják tárgyalási stratégiájukat. A járművezetőkkel való tárgyalásokra vonatkozó stratégia egyeztetése során a fuvarközvetítő platformok megvitatják annak lehetőségét is, hogy az egyes utakra vonatkozó minimálárat állapítsanak meg. A platformok társulása és a járművezetők közötti tárgyalások végül kudarcot vallanak, és nem kerül sor kollektív megállapodás megkötésére. Ezt követően a fuvarközvetítő platformok társulása olyan határozatot fogad el, amely a fogyasztók számára útvonalanként 10 EUR minimálárat állapít meg.

Elemzés: Társulásuk révén a fuvarközvetítő platformok megpróbálnak tárgyalásokat folytatni a járművezetőkkel egy olyan kollektív megállapodásról, amelynek célja a járművezetők munkafeltételeinek javítása. Az egyéni önfoglalkoztatói tevékenységet folytató járművezetők és a platformok társulása közötti tárgyalások nem tartoznak az EUMSZ 101. cikkének hatálya alá, függetlenül attól, hogy sor kerül-e kollektív megállapodás megkötésére. Ugyanez vonatkozik a járművezetőkkel folytatott tárgyalásokat megelőző, platformok közötti koordinációra is, feltéve, hogy ez a koordináció az iránymutatás hatálya alá tartozó kollektív megállapodás tárgyalásához szükséges és azzal arányos.

A platformok között a fogyasztóknak felszámítandó minimális menetdíjról folytatott megbeszélések azonban nem a munkafeltételekre vonatkoznak. Mivel a fuvarközvetítő platformok egymás versenytársai, a versenytársak közötti ilyen árkoordináció valószínűleg céljánál fogva sérti az EUMSZ 101. cikkét.

Mindenesetre a fuvarközvetítő platformok társulásának a minimálár meghatározásáról elfogadott határozata nem tartozik az iránymutatás hatálya alá, mivel az nem az egyéni önfoglalkoztatók és üzleti partnerük/partnereik közötti kollektív tárgyalások eredménye, hanem a társulás tagjai, azaz a platformok (az üzleti partnerek) közötti megállapodás eredménye.

Ezzel szemben, ha az egyéni önfoglalkoztatói tevékenységet folytató járművezetők és a platformok társulása közösen megállapodtak volna a sofőrök számára fizetendő, egy útra számított, 10 EUR összegű minimáldíjban (díjazásban), az ilyen megállapodás - függetlenül attól, hogy ezt a költséget hogyan hárítják át a fogyasztókra - a munkafeltételekre vonatkozó megállapodásnak minősülne, tehát nem tartozna az EUMSZ 101. cikkének hatálya alá.

4. A bizottság végrehajtási prioritásai

- (32) Egyes esetekben azok az egyéni önfoglalkoztatók is nehezen tudják befolyásolni munkafeltételeiket, akik nincsenek a munkavállalókéhoz hasonló helyzetben, mert gyenge a tárgyalási pozíciójuk az üzleti partnereikkel szemben. Ezért, még ha nem is feltételezhető, hogy kollektív megállapodásaik az EUMSZ 101. cikkének hatályán kívül esnek, ezek az egyéni önfoglalkoztatók valójában hasonló problémákkal szembesülhetnek, mint a 3.1., 3.2. és 3.3. szakaszban említett kategóriákba tartozó egyéni önfoglalkoztatók. Ezért a Bizottság a kollektív megállapodások alábbi kategóriáival szemben nem fog beavatkozni:

4.1. Egyéni önfoglalkoztatók által bizonyos gazdasági erővel rendelkező üzleti partnerekkel kötött kollektív megállapodások

- (33) Előfordulhat, hogy azok az egyéni önfoglalkoztatók, akik bizonyos szintű gazdasági erővel és ezáltal vevői erővel rendelkező üzleti partnerekkel állnak kapcsolatban, nem rendelkeznek kellő tárgyalási pozícióval ahhoz, hogy befolyásolják munkafeltételeiket. Ebben az esetben a kollektív megállapodások jogszerű eszközt jelenthetnek a két fél tárgyalási pozíciójában mutatkozó egyensúlyhiány korrigálására.

- (34) Ennek megfelelően a Bizottság nem fog beavatkozni az egyéni önfoglalkoztatók és üzleti partnereik között a munkafeltételekre vonatkozóan létrejött kollektív megállapodásokkal szemben azokban az esetekben, amikor a tárgyalási pozíciók között ilyen egyensúlyhiány áll fenn ⁽²⁸⁾, amely a következő helyzetekben feltételezhető:
- a) amikor az egyéni önfoglalkoztatók az egész ágazatot vagy iparágat képviselő - egy vagy több - partnerrel tárgyalnak kollektív megállapodásokról vagy kötnek kollektív megállapodásokat;
 - b) amikor az egyéni önfoglalkoztatók olyan üzleti partnerrel tárgyalnak kollektív megállapodásokról vagy kötnek kollektív megállapodásokat, amelynek éves összesített árbevétele és/vagy éves mérlegfőösszege meghaladja a 2 millió EUR-t, vagy amelynek munkavállalói létszáma legalább 10 fő, vagy több olyan üzleti partnerrel, amelyek együttesen meghaladják e küszöbértékek egyikét ⁽²⁹⁾.
- (35) A tárgyalási pozíciók között egyéb esetekben is fennállhat egyensúlyhiány, az adott helyzetet meghatározó egyedi körülményektől függően.

6. példa

Szituáció: X, Y és Z társaság gépjármű-karbantartási és -javítási szolgáltatásokat nyújt. X társaság teljes forgalma 700 000 EUR, Y társaságé 1 millió EUR, Z társaságé pedig 500 000 EUR. Az e társaságoknál egyéni önfoglalkoztatóként dolgozó szerelők elégedetlenek alacsony díjazásukkal és a rossz biztonsági feltételekkel, és úgy határoznak, hogy a munkafeltételeik javítása érdekében közös tárgyalásokat folytatnak X, Y és Z társasággal. A három társaság megtagadja a tárgyalást, arra hivatkozva, hogy az egyéni önfoglalkoztatóként dolgozó szerelőkkel kötendő bármely kollektív megállapodás sértené az EUMSZ 101. cikkét.

Elemzés: Mind az egyéni önfoglalkoztatóként dolgozó szerelők, mind a három gépjárműipari szolgáltató társaság az EUMSZ 101. cikke értelmében vett vállalkozásnak minősül. A tárgyalási pozícióban mutatkozó egyensúlyhiányra vonatkozó vélelem nem lenne érvényes, ha X, Y vagy Z társaság önállóan tárgyalna, mivel egyikük sem éri el az iránymutatás (34) pontjában meghatározott 2 millió EUR összegű árbevételi küszöböt. Az egyensúlyhiány azonban vélemezhető, ha a három vállalkozás együttesen tárgyal, mivel a három vállalkozás összesített árbevétele meghaladja a 2 millió EUR összegű árbevételi küszöböt. Ebben az esetben a Bizottság nem fog beavatkozni az egyéni önfoglalkoztatóként dolgozó szerelők és a három gépjármű-karbantartó szolgáltató társaság közötti, munkafeltételekre vonatkozó kollektív tárgyalásokkal és kollektív megállapodásokkal szemben.

4.2. Önfoglalkoztatók által nemzeti vagy uniós jogszabályok alapján kötött kollektív megállapodások

- (36) Egyes esetekben a nemzeti jogalkotó a szociális célkitűzések megvalósítása során intézkedéseket hozott az egyéni önfoglalkoztatók bizonyos kategóriái tárgyalási pozíciójában mutatkozó egyensúlyhiány kezelése érdekében, oly módon, hogy vagy a) biztosítja az ilyen személyek számára a kollektív tárgyaláshoz való jogot; vagy b) kizárja a nemzeti versenyjog hatálya alól az egyéni önfoglalkoztatók által bizonyos szakmákban kötött kollektív megállapodásokat. Amennyiben az ilyen nemzeti jogszabályok szociális célkitűzésekre irányulnak, a Bizottság nem fog beavatkozni az egyéni önfoglalkoztatók azon kategóriáit érintő, munkafeltételekkel kapcsolatos kollektív megállapodásokra vonatkozóan, amelyek az érintett nemzeti jogszabályok hatálya alá tartoznak.

7. példa

Szituáció: A tagállam nemzeti versenyjoga kizárja a hatálya alól az egyes önfoglalkoztatók által a kulturális ágazatban kötött megállapodásokat.

Elemzés: A tagállam a szociális célkitűzések megvalósítása érdekében a nemzeti versenyjog alóli ágazati mentességet vezetett be. Ez azt jelenti, hogy a nemzeti versenyjog értelmében nem minősülnek versenyellenesnek a kivétel hatálya alá tartozó egyének és azon vállalkozások között létrejött kollektív megállapodások, amelyek számára ezek az egyének szolgáltatást nyújtanak. Tehát a Bizottság nem fog beavatkozni a nemzeti intézkedés hatálya alá tartozó egyéni önfoglalkoztatók által kötött kollektív megállapodásokkal szemben.

⁽²⁸⁾ Ez az iránymutatás nem értelmezendő úgy, mint amely a Bizottság számára (pozitív) végrehajtási prioritást határoz meg az egyéni önfoglalkoztatók és az üzleti partnereik közötti kollektív tárgyalások és kollektív megállapodások vonatkozásában azokban az esetekben, amikor tárgyalási pozícióik között nem áll fenn ilyen egyensúlyhiány.

⁽²⁹⁾ A mikro-, kis- és középvállalkozások meghatározásáról szóló, 2003. május 6-i bizottsági ajánlás melléklete 1. címének megfelelően számítva (HL L 124., 2003.5.20., 36. o.).

8. példa

Szituáció: B tagállam munkajoga biztosítja az audiovizuális ágazatban önfoglalkoztatóként dolgozó fordítók számára azt a jogot, hogy kollektív tárgyalásokat folytassanak azokkal a vállalatokkal, amelyeknek szolgáltatást nyújtanak.

Elemzés: B tagállam nemzeti jogalkotója kifejezetten biztosítja a kollektív tárgyaláshoz való jogot bizonyos önfoglalkoztatók, konkrétan az audiovizuális ágazatban dolgozó önfoglalkoztató fordítók számára. E szociális célkitűzések megvalósítására irányuló nemzeti jogszabály célja, hogy korrigálja az érintett egyéni önfoglalkoztatók tárgyalási pozíciójában a szolgáltatásaikat igénybe vevő vállalatok javára fennálló egyensúlyhiányt. A Bizottság tehát nem fog beavatkozni az audiovizuális ágazatban egyéni önfoglalkoztatóként dolgozó, a nemzeti jogszabály hatálya alá tartozó fordítók által kötött kollektív megállapodásokkal szemben.

- (37) Hasonlóképpen, az uniós jog elismerheti egyes egyéni önfoglalkoztatók azon jogát, hogy kollektív megállapodásokra támaszkodjanak annak érdekében, hogy korrigálják az üzleti partnereikkel szembeni tárgyalási pozíciójuk tekintetében fennálló egyensúlyhiányt.
- (38) Ez a helyzet az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/790 irányelve (ismert nevén szerzői jogi irányelv) ⁽³⁰⁾ esetében, amely rögzítette azt az elvet, hogy a szerzők és az előadóművészek ⁽³¹⁾ jogosultak arra, hogy megfelelő és arányos díjazásban részesüljenek, amikor műveik és a szerzői és szomszédos jogok védelme alatt álló egyéb teljesítményeik felhasználására vonatkozó kizárólagos jogukat átruházzák vagy azok gyakorlását másnak engedélyezik ⁽³²⁾. A szerzők és az előadóművészek jellemzően gyengébb szerződéses helyzetben vannak, mint üzleti partnereik ⁽³³⁾, és az (EU) 2019/790 irányelv lehetőséget biztosít szerződéses helyzetük megerősítésére annak érdekében, hogy felhasználási szerződéseik méltányos díjazást biztosítsanak számukra ⁽³⁴⁾. Az (EU) 2019/790 irányelv rugalmasságot nyújt a tagállamoknak ezen elv különböző mechanizmusok (akár kollektív tárgyalások) alkalmazásával történő végrehajtásához, amennyiben e mechanizmusok megfelelnek az uniós jognak ⁽³⁵⁾.
- (39) Az (EU) 2019/790 irányelv ezen iránymutatás (38) pontjában említett rendelkezéseinek, valamint az irányelv egyéb rendelkezéseinek sérelme nélkül, a Bizottság nem fog beavatkozni az egyéni önfoglalkoztató szerzők vagy előadóművészek által az üzleti partnereikkel az említett irányelv alapján elfogadott nemzeti rendelkezéseknek megfelelően kötött kollektív megállapodásokkal szemben.

⁽³⁰⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/790 irányelve (2019. április 17.) a digitális egységes piacon a szerzői és szomszédos jogokról, valamint a 96/9/EK és a 2001/29/EK irányelv módosításáról (HL L 130., 2019.5.17., 92. o.).

⁽³¹⁾ Valamennyi szerző és előadóművész az (EU) 2019/790 irányelv 18. cikkének hatálya alá tartozik, kivéve a számítógépi programok jogi védelméről szóló, 2009. április 23-i 2009/24/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 111., 2009.5.5., 16. o.) 2. cikke értelmében vett számítógépes programok szerzőit. Az (EU) 2019/790 irányelv 23. cikkének (2) bekezdése.

⁽³²⁾ Az (EU) 2019/790 irányelv (72) preambulumbekkezdése és 18. cikkének (1) bekezdése. Lásd még ugyanezen irányelv (73) preambulumbekkezdését, amely szerint a szerzők és az előadóművészek díjazásának „megfelelőnek és arányosnak kell lennie az átengedett vagy átruházott jogok tényleges vagy potenciális gazdasági értékéhez képest, figyelemmel a szerző vagy az előadóművész teljes műhöz vagy más védelem alatt álló teljesítményhez való hozzájárulására, valamint az eset minden egyéb körülményére, például a piaci gyakorlatokra vagy a mű tényleges felhasználására”.

⁽³³⁾ Az (EU) 2019/790 irányelv (72) preambulumbekkezdése.

⁽³⁴⁾ Kollektív tárgyalásra az (EU) 2019/790 irányelv 19. cikkének (5) bekezdésében, 20. cikkének (1) bekezdésében és 22. cikkének (5) bekezdésében említett esetekben is sor kerülhet.

⁽³⁵⁾ Az (EU) 2019/790 irányelv (73) preambulumbekkezdése és 18. cikkének (2) bekezdése. A (73) preambulumbekkezdés kimondja a következőket: „A tagállamok számára lehetővé kell tenni, hogy választásuk szerint hajtsák végre a megfelelő és arányos díjazás elvét különböző meglévő vagy újonnan bevezetett mechanizmusok révén, amelyek magukban foglalhatnak kollektív tárgyalásokat és egyéb mechanizmusokat is, feltéve, hogy ezek a mechanizmusok összhangban vannak az alkalmazandó uniós joggal.”

- (40) Ezen iránymutatás (39) pontja nem alkalmazandó a közös jogkezelő szervezetek vagy független jogkezelő szervezetek ⁽³⁶⁾ tevékenységeivel összefüggésben folytatott kollektív tárgyalásokra, mivel e tevékenységek továbbra is a 2014/26/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv ⁽³⁷⁾ hatálya alá tartoznak, amely az uniós versenyszabályok sérelme nélkül alkalmazandó ⁽³⁸⁾.

9. példa

Szituáció: Y társaság újságok és magazinok kiadója. Számos olyan újságíró, aki szabadúszóként dolgozik, cikkeikkel járul hozzá a társaság kiadványaihoz. A társaság az egyes újságokban vagy magazinokban megjelent cikkek alapján díjazást fizet az újságíróknak. Az újságírók nincsenek megelégedve a társaságtól kapott díjazás mértékével, kollektív tárgyalásokat folytatnak a társasággal, és kollektív megállapodást kötnek az általa fizetett jogdíjak (díjazás) 20 %-os növeléséről.

Elemzés: Ezen iránymutatással összhangban a Bizottság nem avatkozik be az egyéni önfoglalkoztató (szabadúszó) újságírók és Y társaság által kötött kollektív megállapodással szemben, mivel a szerződést az (EU) 2019/790 irányelv alapján kötötték meg.

⁽³⁶⁾ „Közös jogkezelő szervezet”: olyan szervezet, amely jogszabály vagy jogátruházás, felhasználási engedély vagy más szerződéses megállapodás alapján, egynél több jogosult érdekében és közös javára kizárólagos vagy fő céljaként szerzői és szomszédos jogokat kezel, és amely a következő feltételek közül az egyiket vagy mindkettőt teljesíti: a) a tagjai tulajdonában vagy ellenőrzése alatt áll; b) nonprofit szervezetként működik.

„Független jogkezelő szervezet”: olyan szervezet, amely jogszabály, jogátruházás, felhasználási engedély vagy más szerződéses megállapodás alapján, egynél több jogosult érdekében és közös javára kizárólagos vagy fő céljaként szerzői és szomszédos jogokat kezel, és amely: a) nem áll a jogosultak közvetlen vagy közvetett, teljes vagy részleges tulajdonában vagy ellenőrzése alatt; és b) profitorientált szervezetként működik; A 2014/26/EU irányelv (lásd alább a 37. lábjegyzetet) 3. cikkének a) és b) pontja.

⁽³⁷⁾ A szerzői és szomszédos jogokra vonatkozó közös jogkezelésről és a zeneművek belső piacon történő online felhasználásának több területre kiterjedő hatályú engedélyezéséről szóló, 2014. február 26-i 2014/26/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 84., 2014.3.20., 72. o.).

⁽³⁸⁾ A 2014/26/EU irányelv (56) preambulumbekzdése.